

da se osvrnem na prilike susjednih zemalja u to doba, a naročito Zahumlja, i odnošaja između ugarsko-hrvatske države i Zahumlja.

Kad je Nemanja sjedinio primorske i zagorske krajeve u jednu državu, vlast je nad Zahumljem imao već njegov brat Miroslav. On je bio protivnik katoličke crkve, a nije živio ni u dobrim odnosima s ugarsko-hrvatskim kraljevima. Kad je narod u Poljicima ubio splitskog nadbiskupa Rajnerija u kolovozu g. 1180., nadoše neprijatelji nadbiskupije sklonište kod Miroslava. Njega su optuživali, da je dohotke ubijenog nadbiskupa prisvajao te u svojoj oblasti nije dopuštao, da se provode crkvene naredbe; pače nije htio pustiti u svoju zemlju podđakona Tebalda, papinskog legata, te je ovaj udario na nj anatemu. Papa Aleksandar III. pozva g. 1181. Belu III., neka prisili Miroslava na naknadu štete i pokornost. No ništa nam se ne spominje, da bi Bela bio poduzeo kakovu akciju. Tek kasnije hrvatski herceg Andrija u doba vladanja svoga brata Emerika provali g. 1198. u Zahumlje. On isti spominje svoju slavnu pobjedu i u doba svoga hercegovanja, između ostalih naslova, ima naslov dux Chulmiae; valjda je i neko vrijeme imao sjeverni dio humske države pod svojom vlašću; no u tom slučaju ta vlast sigurno nije bila dugotrajna, jer se poslije Miroslava spominje kao gospodar sjevernog Huma knez Petar, gorljivi pataren, kojega su Splićani usprkos opiranju svoga svećenstva izabrali za gradskoga kneza (od 1225.—1227.). Orbini pripovijeda, da je veliki župan Stjepan sa svojim sinom Radoslavom krenuo protiv Petra i porazio ga, a posljedica toga poraza bijaše, da je Petru ostala ograničena vlast na kraj sjeverno od Neretve. Petra je tu naslijedio njegov sinovac Toljen, neprijatelj Splita i Trogira, koji umrije g. 1239. Upravu zemlje pak južno od Neretve, prema pripovijedanju Orbinija, povjeri Stjepan svome sinu Radoslavu, a za gospodara u stonskom kraju, u primorju kod Slanoga i u Župi Popovskoj postavio je svoga rođaka Andriju, sina Miroslavljeva. Ovom Andriji uspije s vremenom steći vlast u čitavom Zahumlju. Dakako, vrhovnu su vlast nad Zahumljem imali srpski kraljevi. I Petar i Andrija i Toljen često su bili u zadjevicama sa svojim sjevernim susjedima. Poslije Petra bio je imenovan za splitskoga gradskog kneza Gregorije od roda Šubićeva. Između njih je došlo do žestokih sukoba i na moru i na kopnu. Knez Toljen navaljivaše pak na trogirski i splitski teritorij, te ga nemilosrdno pljačkaše, ali zato navaljivahu Splićani s mora i na njegovu zemlju te je pljačkahu.